

Ο Ζαν Ζαι, ο Γκύντερ Γκρας και... η Καρέτα Καρέτα

Η παρουσία ξένων διανοουμένων στην Ελλάδα στα χρόνια της δικτατορίας του Μεταξά και της απριλιανής χούντας αλλά και σήμερα στα δύσκολα χρόνια του Μνημονίου.

Σελ. 4

ΝΕΕΣ ΕΠΟΧΕΣ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΞΕΝΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ Ο Ζαν Ζαι, ο Γκύντερ Γκρας και... η Καρέτα Καρέτα

Ανδρέας Παππάς

Πριν από μερικές ημέρες το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Γαλλικό Ινστιτούτο οργάνωσαν μια αρκετά ασυνήθιστη εκδήλωση, στο κτίριο του Παλαιού Πανεπιστημίου, στην Πλάκα. Η εκδήλωση ήταν αφιερωμένη στο ταξίδι στην Ελλάδα του Ζαν Ζαι (Jean Zay), γάλλου υπουργού Παιδείας στις κυβερνήσεις του Λαϊκού Μετώπου από το 1936 ως το 1939, τον οποίο δολοφόνησαν εν ψυχρώ πολιτοφύλακες του Βισύ το 1944, σε ηλικία μόλις 39 ετών. Ο Ζαν Ζαι, του οποίου οι δύο κόρες ήταν παρούσες στην εκδήλωση, είχε έρθει στην Αθήνα τον Απρίλιο του 1937 προκειμένου (κατ' αρχήν) να παραστεί στον εορτασμό των 100 χρόνων από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τις ίδιες περίπου ημέρες και με την ίδια αφορμή την Ελλάδα είχε επισκεφθεί και ο Μπέρναρντ Ρουστ, υπουργός Παιδείας του Τρίτου Ράιχ. Ενώ όμως η επίσκεψη του γερμανού αξιωματούχου πέρασε σχεδόν απαρατήρητη, η παρουσία του Ζαν Ζαι στην Αθήνα έδωσε την ευκαιρία να εκδηλωθεί τα αντιδικτατορικά της αισθήματα σημαντική μερίδα της σπουδάζουσας νεολαίας αλλά και της δημοκρατικής διανοήσεως γενικότερα. Τόσο στη σχετική εκδήλωση που έγινε στον «Παρνασσό» όσο και με άλλες ευκαιρίες η υποδοχή που επιφυλάχθηκε στον Ζαν Ζαι ήταν σαφώς φορτισμένη λόγω της ιδιότητάς του ως υπουργού μιας κυβέρνησης Λαϊκού Μετώπου αλλά και λόγω της ανάγκης κάποιων να εκφράσουν, έστω και με έμμεσο τρόπο, την αποδοκιμασία τους προς το καθεστώς της 4ης Αυγούστου.

Είμαι αρκετά παλαιός αλλά όχι και τόσο ώστε να έχω ζήσει ακόμη και την έλευση του Ζαν Ζαι στην Ελλάδα. Έτσι, ό,τι ξέρω για όσα διαδραματίστηκαν προέρχεται από διαβάσματα, από αναμνήσεις πα-

λαιτέρων αλλά και από την πρόσφατη εκδήλωση. Μπορώ πάντως να υποθέσω πώς λειτουργήσε η εδώ παρουσία του γάλλου υπουργού και διανοουμένου. Και αυτό γιατί θυμάμαι πολύ καλά μιαν άλλη άνοιξη, τριάντα πέντε χρόνια αργότερα.

Η έλευση στην Ελλάδα του Γκύντερ Γκρας, τον Μάρτιο του 1972, ήταν για μας ένα είδος παρηγοριάς. Όπως ο ίδιος είχε πει χαρακτηριστικά, στόχος του ήταν να σπάσει, αν μη τι άλλο, την «πολιτική μας μοναξιά». Πράγματι νιώσαμε τότε πως δεν ήμασταν εντελώς μόνοι, αντιμέτωποι με τον αυταρχισμό και τον κρετινισμό του καθεστώτος των συνταγματαρχών. Προσκεκλημένος της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων, την οποία πρόσφατα τότε είχαν ιδρύσει προσωπικότητες του αντιδικτατορικού χώρου (Γιώργος Κουμάντος, Γιάγκος Πεσμαζόγλου, Σάκης Πεπονής, Θ. Δ. Φραγκόπουλος κ.ά.), ο Γκρας, γνωστός τόσο ως συγγραφέας όσο και για τους δεσμούς του με το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας, συγκέντρωσε στο πρόσωπό του όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να έχει κάποιος προκειμένου να αρχίσουμε να βλέπουμε κάποιο φως μέσα από τον λάκκο στον οποίο μας είχαν ρίξει το 1967. Η ομιλία του στο θέατρο «Άλφα» – αν θυμάμαι καλά – είχε όλα τα στοιχεία που τόσο είχαμε ανάγκη: ευρωπαϊκό αέρα, αλληλεγγύη προς τους δοκιμαζόμενους Έλληνες δημοκράτες, έμμεση αλλά σαφέστατη καταδίκη του απριλιανού καθεστώτος. Η εδώ παρουσία του λειτουργήσε όπως ακριβώς προσδοκούσαν οι οργανωτές του ταξιδιού του. Αλλωστε, αυτό φάνηκε καθαρά και από το ότι μόλις δύο μήνες αργότερα, τον Μάιο του 1972, η χούντα διέλυσε την Εταιρεία Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων και εκτόπισε αρκετούς από τους εμψυχωτές της.

Καλό πράγμα, αναμφισβήτητα, οι ανοιχτοί ορίζοντες, οι κάθε είδους πολιτισμικές ανταλλαγές και οσμώσεις. Αλλωστε, η ζωογόνα και ελπιδοφόρα εδώ παρουσία του Ζαν Ζαι και του Γκύντερ Γκρας δείχνει να επιβεβαιώνει διαχρονικά του λόγου το αληθές. Αλλο όμως η τονωτική

Πριν από περίπου 35 χρόνια, ο σημερινός υπουργός Παιδείας είχε γράψει ότι οι κομμουνιστές τείνουν να γίνουν είδος υπό εξαφάνιση, και επομένως είδος το οποίο ίσως να χρήζει προστασίας

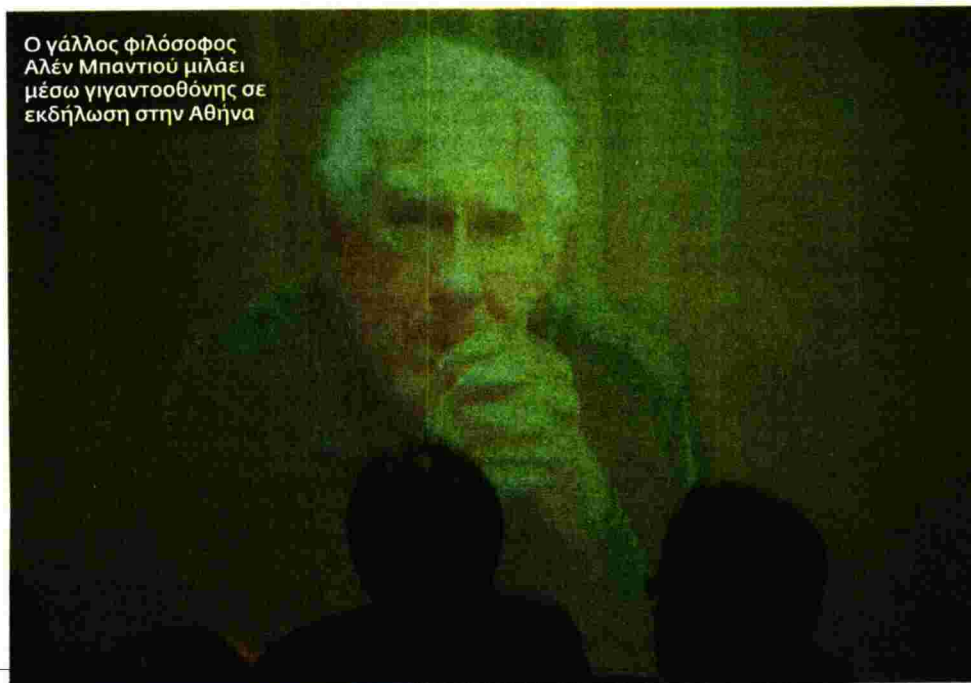
παρουσία διανοουμένων σε περιόδους δύσκολες για τη δημοκρατία και άλλο αυτό που συμβαίνει στις ημέρες μας.

Προ ημερών μίλησε στο Γαλλικό Ινστιτούτο ο Επέν Μπαλιμπάρ, συνεργάτης και άτυπος «υπαρχηγός» του Λουί Αλτουσέρ, του οποίου οπαδός τυγχάνει, κατά δήλωσή του, ο υπουργός Μπαλιτάς. Με την ευκαιρία της (διόλου τυχαίας, βέβαια) έλευσής του ο κ. Μπαλιμπάρ δεν παρέλειψε να εκθειάσει την αριστεροσύνη και την προοδευτικότητα των ανθρώπων που κυβερνούν τη χώρα μας (αλήθεια, για τον Καμμένο τού έχει μιλήσει κανείς;). Είπε μάλιστα και δυο καλές κουβέντες ακόμη και για τον λαϊκισμό, με μόνη προϋπόθεση, λέει, αυτός να είναι –δηλαδή, να αυτοπροσδιορίζεται ως – «αριστερός». Υπάρχει σήμερα στη Γαλλία οποιοδήποτε πολιτικό ενδιαφέρον για τις απόψεις του Μπαλιμπάρ ή ακόμη και του Αλτουσέρ; Όχι βέβαια. Πρόκειται απλώς για μουχλιασμένα προϊόντα, βγαλμένα από τις ιδεολογικοπολιτικές αποθήκες του διεθνούς αριστερισμού, κατάλληλα μόνο για εξαγωγή σε χώρες όπως σημερινή Ελλάδα των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ. Bon pour l' Orient, που έλεγαν και οι παλαιότεροι.

Κάτι αντίστοιχο γίνεται εδώ και χρόνια και με ένα άλλο γαλλικής προέλευσης πολιτικό απολίθωμα, τον Αλέν Μπαντιού, που δηλώνει πάντα μαοϊκός και ειδικότερα θαυμαστής της Μεγάλης Πολιτιστικής Προλεταριακής Επανάστασης, η οποία παρεμπιπτόντως άφησε πίσω της και μερικά εκατομμύρια νεκρούς. Πού τον χάνεις, πού τον βρίσκεις, κάθε τόσο στην Ελλάδα βρίσκεται, λοιπόν, ο Μπαντιού, προκειμένου μεταξύ άλλων να μας διαφωτίσει, λέει, για το πόσο επίκαιρο (!) παραμένει το κομμουνιστικό πρόταγμα – η κομμουνιστική «υπόθεση», κατά τη δική του διατύπωση. Ένα από τα μυστικά, πάντως, για να έχεις ζήτηση και ακροατήριο στην Ελλάδα φαίνεται πως είναι και το να διαθέτεις καλό «τοπικό αντιπρόσωπο», ο οποίος αναλαμβάνει όχι μόνο να σε καλεί τακτικά και να σου εξασφαλίζει καλή υποδοχή και φιλοξενία αλλά και να προωθήσει και να διαδώσει το έργο σου.

Πριν από περίπου 35 χρόνια, εκεί γύρω στο 1980, ο Αριστείδης Μπαλιτάς, σημερινός υπουργός Παιδείας, είχε γράψει στο περιοδικό «Πολίτης» ότι οι κομμουνιστές τείνουν να γίνουν κάτι σαν τη χελώνα Καρέτα Καρέτα, είδος υπό εξαφάνιση, και επομένως είδος το οποίο ίσως να χρήζει προστασίας. Γιατί, λοιπόν, ο Μπαλιμπάρ, ο Μπαντιού και άλλα παλαιοκομμουνιστικά ράκη και ρετάρλια να μην αισθάνονται ανακούφιση και ευφορία διαπιστώνοντας ότι στην Ελλάδα του 2015 δείγματα αυτού του υπό εξαφάνιση είδους όχι μόνο επιβιώνουν αλλά και κατέχουν θέσεις-κλειδιά στην κυβέρνηση; Όσο για τον ενθουσιασμό τους για το απρόσμενο αυτό γεγονός, φυσικό δεν είναι να εκδηλώνεται με κάθε δυνατόν τρόπο, των εδώ επισκεπτών τους μη εξαιρουμένων;

Ο κ. Ανδρέας Παππάς είναι επιμελητής εκδόσεων και μεταφραστής.

Ο γάλλος φιλόσοφος Αλέν Μπαντιού μιλάει μέσω γιγαντοοθόνης σε εκδήλωση στην Αθήνα